

NBS odbor výskumu – Stratégia a zdroje 101

1. Funkcie odboru výskumu a súčasný stav

Odbor výskumu (OV) NBS - podobne ako väčšina odborov výskumu v centrálnych bankách - má tri hlavné funkcie:

- a) Prispievať k dobrému menu NBS ako medzinárodne uznávaného centra excelentnosti v oblasti ekonómie a financií
- b) Vytvárať politicky relevantné výskumné nápady a analytické zistenia. Patria sem napr. strednodobé ekonomické analýzy na témy, ktoré majú operačný význam pre NBS, alebo vývoj nástrojov, ktoré sa môžu využívať v každodennej práci iných útvarov NBS
- c) Plniť funkciu "verejného dobra", napr. publikovaním výsledkov výskumu, ktoré sú relevantné pre politické diskusie na Slovensku, (finančnou a prevádzkovou) podporou akademického výskumu a poskytovaním platformy pre akademické diskusie

Relatívna dôležitosť týchto troch cieľov sa v jednotlivých centrálnych bankách výrazne líši, napr. v závislosti od analytických kapacít ostatných ekonomických a finančných odborov centrálnej banky a veľkosti a úrovne rozvoja akademického výskumu v krajine. Neexistuje žiadna jednoznačná medzinárodná osvedčená prax.

V prípade NBS sa prvé dve funkcie považujú za relatívne dôležitejšie ako funkcia "verejného dobra", najmä preto, že niektoré jej prvky boli nedávno presunuté do novozaloženej Nadácie NBS. Prvý a druhý cieľ sa považujú za rovnako dôležité.

Na plnenie týchto troch funkcií má OV v súčasnosti 18 stálych zamestnancov, ktorí sú rozdelení do troch sekcií (sekcia makroekonomického výskumu (8), sekcia výskumu finančnej stability (6) a dokumentačné centrum (4)).

Pri pohľade na súčasný stav možno konštatovať, že publikačné výstupy OV sa v posledných rokoch neustále zvyšovali a odbor je dobre etablovaný ako národné centrum akademickej excelentnosti. V niektorých oblastiach si odbor vytvoril aj dobré medzinárodné renomé, ktorému napomáha spolupráca zamestnancov OV v rôznych výskumných sieťach (ESCB a iné). OV pravidelne poskytuje memorandá a politické stanoviská pre vedenie NBS a pripravil niekoľko nástrojov pre iné odbory NBS. Organizuje tiež interné výskumné semináre a externé konferencie. V neposlednom rade zamestnanci OV spolupracujú a zapájajú sa do činnosti akademických inštitúcií na Slovensku i mimo neho.

Dokumentačné centrum poskytuje knižničné služby pre celú NBS a spolupracuje s ostatnými knižnicami na Slovensku.

2. Kľúčové strategické priority

Vzhľadom na hlavné funkcie OV a súčasný stav má odbor tri strategické priority do budúcnosti. V určitej miere sa tieto priority navzájom posilňujú:

1. Nadalej zlepšovať akademické výstupy odboru. Ide o strednodobý až dlhodobý cieľ, ktorého proces začal už pred niekoľkými rokmi. Cieľom je pokračovať v tomto procese a urýchliť ho, a to aj prostredníctvom (1) vyjasnenia a zefektívnenia tematických priorít OV a (2) prijatia organizačných opatrení, ktoré pomôžu zlepšiť kvalitu výstupov OV.
2. Zlepšiť viditeľnosť a reputáciu OV. Vzhľadom na to, že kvalitné výstupy sú základom reputácie OV je tento cieľ úzko prepojený s cieľom (1). Okrem toho (spolu) organizovanie a účasť na viacerých národných ako aj medzinárodných podujatí zlepši viditeľnosť OV a pomôže ešte viac zapojiť pracovníkov OV do výskumnej spolupráce, či už prostredníctvom formálnych sietí alebo spolupráce na konkrétnych projektoch. Okrem toho by sa viditeľnosť OV mala posilniť aj inými prostriedkami, ako je zlepšenie jej prítomnosti na internete a väčšie využívanie sociálnych médií. Ďalšie zlepšenie viditeľnosti a reputácie OV je dôležité aj na prilákanie vysokokvalifikovaných pracovníkov.
3. Posilniť spoluprácu medzi OV a ostatnými oblasťami činnosti NBS a ďalej zvyšovať vysokú úroveň medzinárodnej spolupráce. OV je už zapojený do rôznych medzinárodných sietí a medzinárodných výskumných projektov. Vzhľadom na relatívne malú veľkosť NBS OV má táto spolupráca kľúčový význam a mala by sa zachovať alebo – pokiaľ je to možné – ďalej posilniť. Existujú aj pozitívne príklady spolupráce medzi OV a ostatnými odbormi NBS, napr. spoločné organizovanie série výskumných seminárov s odborom ekonomických a menových analýz, dohoda s odbor finančnej stability o tom, že vedúci sekcie výskumu finančnej stability OV bude slovenským členom v skupine ECB pre makroprudenciálne analýzy. Okrem toho zamestnanci OV nedávno vyvinuli nástroj na pridelenie rezerv pre odbor trhových operácií. Takáto spolupráca by sa mala posilniť v prospech OV a NBS vo všeobecnosti.

3. Vedecké výstupy odboru výskumu

Tematické priority

V tejto časti sa uvádza niekoľko – pomerne širokých – tematických priorít pre OV na nasledujúce 2 - 3 roky. Oblasť sú do určitej miery prepojené, čo by malo podporiť spoluprácu v rámci OV aj mimo neho.

Projekty, ktoré sa majú v rámci týchto priorít realizovať, sa môžu zameriavať na Slovensko, ale pokrytie širšej skupiny krajín (v rámci regiónu CESEE, iných častí EÚ a mimo nej) pravdepodobne vyvolá väčší medzinárodný akademický a politický záujem a výsledky projektov budú viac publikovateľné. Napriek tomu je zameranie na SK alebo strednú Európu užitočné z politického hľadiska a v niektorých prípadoch môže byť nevyhnutné z dôvodu obmedzenosti údajov.

Tematické priority by sa nemali vnímať ako striktné hranice rozsahu tém, ktorými sa môžu pracovníci OV zaoberať. Prebiehajúce projekty mimo pôsobnosti týchto priorít sa samozrejme môžu dokončiť a nie sú vylúčené ani nové projekty na témy, ktoré priamo nesúvisia s týmito tematickými prioritami. Napriek tomu majú tematické priority poskytnúť jasné usmernenie pre hlavné činnosti odboru v budúcnosti a ovplyvniť proces výberu nových projektov.

- 1) Transmisia menovej politiky a prenos inflácie. Táto priorita je vysoko aktuálna a zahŕňa napr. inflačné čakávaná a heterogenitu vplyvu inflácie na domácnosti a firmy, napr. v závislosti od ich zadlženosti, úrovne príjmov a finančnej gramotnosti. Zaoberať by sa malo aj premietaním zmien cien energií do cien výrobcov a v konečnom dôsledku do spotrebiteľských cien, ako aj dlhodobším vplyvom inflácie na hospodársky rast a menovo-fiškálnu interakciu.
- 2) Makroprudenciálna politika a nehnuteľnosti. SK je lídrom vo využívaní a analýze makroprudenciálnych nástrojov. Táto "komparatívna výhoda" by sa mala zachovať a posilniť. Jednou z oblastí, na ktorú sa treba v rámci tejto priority pozrieť, je úloha a vplyv makroprudenciálnej politiky v čase sprísňovania menovej politiky. Aké sú nové priority a aké sú interakcie s menovou politikou a bankovým dohľadom? Zároveň by sa mali dôkladne ex post vyhodnotiť predchádzajúce makroprudenciálne rozhodnutia. Dôležité je tiež sledovať nové makroprudenciálne nástroje (napr. sektorový SyRB) a posúdiť ich použiteľnosť pre Slovensko a ostatné krajiny. V oblasti nehnuteľností by sa mala prehĺbiť analýza faktorov ponuky a dopytu po nehnuteľnostiach, ktorá by viedla k posúdeniu rovnovážnej úrovne cien nehnuteľností. Okrem toho by bolo dôležité lepšie pochopiť trh s nájomnými nehnuteľnosťami a trh s komerčnými nehnuteľnosťami.
- 3) Štrukturálny vývoj so zameraním na analýzy založené na mikroúdajoch. Všeobecným cieľom tejto priority je využiť mikroúdaje (napr. údaje HFCS, ako aj iné mikroúdaje, napr. administratívne údaje z ministerstva financií) na získanie lepšieho pochopenia fungovania slovenskej a iných ekonomík v meniacich sa podmienkach. Oblasť, ktoré tu treba pokryť, zahŕňajú napr. i) heterogenitu cenovej dynamiky (prekrývanie s prioritou 1), ii) dynamiku trhu práce vrátane nerovnosti v bohatstve, starnutia a migrácie, iii) podnikovú dynamiku a

produktivitu, pričom sa treba pozrieť aj na špecifické trhy (napr. automobilový sektor a sektor komerčných nehnuteľností [prekrývanie s prioritou 2]) a regióny. Táto tematická priorita zahŕňa aj ďalšiu prácu na globálnych hodnotových reťazcoch a medzinárodnom obchode. Pokračovanie projektu PRISMA by bolo veľmi užitočné na dosiahnutie pokroku v tejto tematickej prioritě.

- 4) Hospodárske a finančné dôsledky zmeny klímy a politické opatrenia na jej zmiernenie. Táto tematická priorita zahŕňa napríklad prácu na vplyve "zelených" politík na finančný sektor, vrátane preferencií investícií ESG, na štruktúru priemyslu a dodávky energie. Zároveň bude dôležité lepšie pochopiť klimatickú stopu rôznych hospodárskych činností na Slovensku, aby bolo možné informovať o tvorbe politík v tejto oblasti. Zatiaľ čo výskum v tejto oblasti bude mať pravdepodobne pomerne silné domáce zameranie, veľmi dôležité bude zakotvenie práce na medzinárodných fórach, aby sa využili skúsenosti iných centrálnych bánk, ktoré sú v tejto oblasti pokročilejšie.

4. Medzinárodná spolupráca

Vytváranie medzinárodných sietí

OV je už zapojený do viacerých medzinárodných sietí (Eurosystem / ESCB a iné, ako napríklad CompNet). Okrem toho sa mnohí pracovníci OV podieľajú na konkrétnych medzinárodných výskumných projektoch. Vzhľadom na relatívne malú veľkosť OV NBS je medzinárodná spolupráca kľúčom k ďalšiemu zlepšeniu vedeckých výsledkov OV a k zvýšeniu jej viditeľnosti a reputácie. Preto sa dôrazne odporúča udržiavať a ďalej posilňovať medzinárodnú spoluprácu s inými nadnárodnými organizáciami, medzinárodnými výskumnými centrami a akademickou obcou.

Program hosťujúceho výskumníka (PHV)

Hlavným výstupom programu PHV sú spoločné výskumné projekty s pracovníkmi OV a zdá sa, že "úspešnosť" programu je pomerne vysoká. Do budúcnosti sa PHV rozšíri tak, aby mohol OV ročne privítať 5 - 6 výskumných pracovníkov, ktorí budú pracovať na témach, ktoré sú úzko prepojené s tematickými prioritami OV. Očakáva sa, že hosťujúci výskumníci stravia určitý čas na mieste v NBS. Presná dĺžka ich pobytu v NBS môže byť rôzna, ale minimálne 2 týždne by mali byť dostatočnou príležitosťou na usmerňovanie pracovníkov OV.

Účastníci PHV by mali byť odborníkmi vo svojej oblasti a mali by pochádzať z uznávaných výskumných inštitúcií alebo univerzít. Budú prijatí na základe poradenskej zmluvy. Aby sme prilákali externých výskumníkov dostatočnej kvality a zodpovedajúcich odborných znalostí, budeme uskutočňovať polročné výzvy na vyjadrenie záujmu, pričom špecifikujeme hlavné oblasti, v ktorých OV hľadá hosťujúcich výskumníkov.

5. Využívanie iných externých zdrojov

Synergie v rámci inštitúcie

V poslednom období došlo k povzbudivému vývoju na odbore ekonomických a menových analýz, ktorý nedávno prijal niekoľko pracovníkov zameraných na výskum.

Noví zamestnanci dostali viac času na analytickú prácu. Počet projektových spoluprác medzi výskumom a ekonomikou sa rýchlo zvýšil, hoci ešte nie je oficiálne uvedený v podrobnom výskumnom pláne.

Okrem toho už existujú niektoré spoločné aktivity, ako napríklad séria výskumných seminárov, členstvo OV v skupine ECB pre makroprudenciálnu analýzu a v Makroprudenciálnom výbore NBS, ad hoc spolupráca na Správe o finančnej stabilite a nedávno vyvinutý nástroj na pridelovanie rezerv pre odbor bankových obchodov.

V budúcnosti sa spolupráca medzi odbormi môže a mala by sa ďalej posilňovať v prospech OV a NBS vo všeobecnosti.

Zdroje na podporu údajov

Zhromažďovanie a správa údajov môžu byť veľmi náročné na prácu, čo podstatne znižuje čas, ktorý majú pracovníci OV k dispozícii na iné aspekty výskumu, ktoré nesúvisia s údajmi. Odrážajúc osvedčené postupy v tejto oblasti budeme uzatvárať zmluvy s pracovníkmi pracujúcimi na údajoch v ekvivalente plného pracovného úväzku na 24 mesiacov. V strednodobom horizonte plánujeme vytvoriť novú kategóriu stálych pracovných miest zameraných na zber a správu údajov podľa vzoru výskumných asistentov zamestnaných napríklad v ECB. Pomôže to posilniť kontinuitu činnosti a prilákať viac vysokokvalifikovaných a skúsených kandidátov.

Program stáží

V súčasnosti OV hostí 4 až 6 stážistov ročne. Dostávajú malý alebo žiadny plat a zvyčajne zostávajú len na krátky čas. Perspektívne výskumné témy určujú zamestnanci OV a zverejňujú ich ako externé výzvy na príslušných platformách.

Program stáží pravdepodobne prejde úpravou, aby bol pre OV efektívnejší. Prehodnotia sa tieto oblasti: (1) maximálna dĺžka stáže, (2) odmeňovanie a (3) proces náboru s cieľom prilákať kvalitnejších kandidátov. Taktiež by sa mali zefektívniť podmienky programu, aby sa znížila administratívna záťaž.